

*Деренюк Ангеліна Олександрівна,
студентка 2-го курсу факультету прокуратури та слідства
(кримінальної юстиції) Національного університету «Одеська юридична
академія»*

*Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри аграрного, земельного та
екологічного права Заверюха М. М.*

ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Війна російської федерації проти України спричиняє багато втрат, не лише людських та економічних, але й дуже погано впливає на стан довкілля. Тільки за перший місяць війни було зафіксовано більше сотні злочинів, страшно навіть подумати скільки років потому українці відчуватимуть на собі наслідки цієї війни.

Частиною воєнних злочинів є злочини проти довкілля. Згідно з Женевською конвенцією, «заборонено застосовувати методи або засоби ведення воєнних дій, які мають на меті завдати або, як можна очікувати, завдадуть широкої, довготривалої і серйозної шкоди природному середовищу».

Ще з перших днів було зафіксовано підпали лісів, підриви нафтобаз, обстріли та бомбардування промислових та енергетичних об'єктів, а також забруднення Чорного та Азовського морів, насамперед, через затоплення суден.

Реальні збитки та вплив на довкілля вже буде підраховано після закінчення війни, але ще на початку березня 2021 року Міндовкілля ініціювало збір інформації про злочини проти довкілля, до цього долучилися також і різні громадські організації.

Варто зазначити, що від будь-якої війни великі екологічні загрози, але бойові дії в нашій державі можуть спричинити особливо катастрофічні наслідки для навколишнього середовища [1].

22 березня 2022 року був зафіксований підпал лісу в Чорнобильській зоні відчуження, але через постійні обстріли ДСНС не змогли дістатися туди, станом на 24 березня пожежа локалізована.

Якщо говорити про кількість екологічних злочинів, то станом вже на 23 березня 2022 року було створено діаграму за кількістю злочинів по категоріям, на першому місці пошкодження промислових об'єктів, потім енергетична безпека, вплив на морську екосистему, ядерна безпека, вплив на екосистеми та відходи тваринництва.

Державний реєстр потенційно небезпечних об'єктів містить докладні відомості про велику кількість об'єктів, що зберігають високотоксичні пестициди. В Донецькій, Дніпропетровській, Запорізькій, Харківській та Львівській областях розташована найбільша кількість таких об'єктів, деякі із таких підприємств знаходяться у зоні бойових дій. 21 березня 2022 року відбувся витік аміаку на хімічному підприємстві «Суміхімпром», внаслідок обстрілу.

Варто зазначити про те, що найбільшу кількість екологічних злочинів зафіксовано у Київській, Миколаївській та Харківській областях, а саме руйнування промислових та енергетичних об'єктів [2].

Війна на території України йде ще з 2014 року, Донбас був на межі екологічної катастрофи, через військові дії, що тривають вже більше як 8 років. Через те, що відсутній доступ до цих територій, немає інформації про шкоду довкіллю за ці всі роки. Було пошкоджено об'єкти водопостачання, енергетичну інфраструктуру, це призводило до збоїв у роботі насосної системи, що могло спричинити затоплення шахт, які зберігають токсичні та ядерні відходи.

Створюється не тільки техногенні та екологічні катастрофи, а й руйнуються природні території, що забезпечували середовище для існування рідкісних видів тварин, які вже і так були під загрозою зникнення, а через війну цей процес було пожвавлено.

Реальну оцінку шкоди та кількість екологічних злочинів в розпал війни важко оцінити, тому наразі дуже важливо фіксувати всі злочини проти довкілля.

Для того, щоб дуже швидко та просто зафіксувати екологічне правопорушення Міністерство розробило чат-бот Saveecobot <https://www.saveecobot.com/> [3].

Якщо говорити про документи, що регламентують захист довкілля під час ведення бойових дій, то варто зазначити про Додатковий протокол (Протокол I) до Женевських конвенцій про захист жертв міжнародних збройних конфліктів від 12 серпня 1949 р., прийнятий 8 червня 1997 р. [4].

У ньому зазначено про заборону застосовування методів або засобів ведення воєнних дій, які мають на меті завдати або, як можна очікувати, завдадуть широкої, довготривалої й серйозної шкоди природному середовищу. У ст. 55 Протоколу I зазначається, що під час ведення воєнних дій має бути виявлена турбота про захист природного середовища від широкої, довготривалої й серйозної шкоди.

Декларація Ріо-де-Жанейро щодо навколишнього середовища та розвитку 1992 р., закріплює основні принципи екологічного права.

Один із принципів, а саме 24-ий, цієї Декларації зазначає, що війна неминує здійснює руйнівний вплив на процес сталого розвитку, тому держави мають поважати міжнародне право, що забезпечує захист довкілля під час збройних конфліктів і мають співпрацювати, за необхідності, у справі його подальшого розвитку.

Запорізька АЕС, новини про її захоплення сколихнули не тільки українців, а й весь світ. В березні була захоплена Запорізька АЕС і по сьогоднішній день вона використовується як військова база ворога. Найбільший ризик це те, що невідомо, наскільки довго українські працівники зможуть виконувати свою роботу, але станом на сьогоднішній день, вони роблять все можливе для продовження роботи в штатному режимі.

Через постійні запуски ракетта знищення техніки різних типів, відбувається забруднення ґрунту та підземних вод хімічними речовинами, а також важкими металами.

Знищуються заповідники, а також багато інших спеціально охоронюваних територій, наприклад 5 квітня 2022 року було знищено приватний зоопарк «Фельдман Екопарк» у місті Харків.

Щодо шкоди водним ресурсам та порушенням в Чорному та Азовському морях, то як наслідок обстрілів та бомбардувань, була завдана шкода системам водопостачання, водовідведення, а також комунікаціям. Ці всі події на території нашої держави несуть загрозу запасам прісної води, відбувається забруднення річок, що є джерелами водопостачання.

Кабінетом Міністрів України 20 березня 2022 р. було прийнято постанову «Про затвердження Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації», де передбачається процедура визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації починаючи з 19 лютого 2014 року [5].

За офіційними заявами органів державної влади, у перші дні російського вторгнення, російськими ракетами, було уражено 5 комерційних суден. 4 квітня обстріляли цивільне торгове суховантажне судно «Азбург», що з моменту прибуття перебувало на 16 причалі Маріупольського морського порту.

В наслідок таких дій, наша країна закликала сторони міжнародних екологічних конвенцій, щодо зупинки членства російської феде-

рації у керівних та дорадчих органах, а на початку березня 2022 наша країна надіслала такі ж звернення до ООН.

Отже, на даний час дуже важливо фіксувати факти шкоди екології для подальшого використання цих доказів та отримання відповідної компенсації від ворога. Справедливість і відшкодування обов'язково будуть.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Війна та довкілля: екологічні злочини росії та як їх фіксувати. URL: <https://rubryka.com/article/savednipro/>
2. Місяць війни. Злочини проти довкілля: URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/03/26/684714/>
- 3.Півтора місяці війни: злочини проти довкілля. URL : <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/pivtora-misyaci-viyni-zlochiny-proti-dovkillya.html>
4. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р., що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 р., ратифіковано із заявою Указом Президії Верховної Ради УРСР № 7960-XI від 18 серпня 1989 р. *Зібрання чинних міжнародних договорів України*. 1990. № 1. стор. 25.
5. Про затвердження Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації : постанова Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 року. *Офіційний вісник України*. 2022. № 26. Ст. 1413.

Джигирей Владислава Василівна,

студентка 2-го курсу факультету

прокуратури та слідства (кримінальної юстиції)

Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник: *к.ю.н., доцент, доцент кафедри аграрного,*

земельного та екологічного права Годованюк А. Й.

ОРЕНДА ЗЕМЛІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Від 24 лютого 2022 року в Україні діє військовий стан, відповідно до цього в земельному законодавстві відбулися значні зміни.

Що стосується оренди землі то під час війни на основі закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану» від 24.03.2022 (набув чинності 07.04.2022) [1] були введені нові положення зокрема такі як: